

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА
ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

30 серпня 2024 року,

Протокол №2

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПРАВОВІ ПАМ'ЯТКИ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ І
СРЕДНЬОВІЧЧЯ»
для підготовки на першому освітньому
рівні здобувачів вищої освіти ступеня
бакалавра за спеціальністю 081
Правознавство
галузі знань 08 Право**

РОЗРОБНИК:

Професорка кафедри теорії та історії держави і права, кандидатка історичних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

_____Надія СТЕНЬГАЧ

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри теорії та історії держави і права
27 серпня 2024 року, ,протокол №1

Завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор
27 серпня 2024 року

_____Леонід МІСІНКЕВИЧ

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент
27 серпня 2024 року

_____Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг програми—0,71 ум. др. арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		–	3
2.	Заплановані результати навчання		–	5
3.	Програма навчальної дисципліни		–	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	11
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	11
	4.2.	Теми семінарських(практичних,лабораторних)занять	–	1 2
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	–	1 3
	4.4.	Індивідуальні завдання	–	1 4
5.	Методи навчання та контролю		–	1 4
6.	Схема нарахування балів		–	1 4
7.	Рекомендована література		–	1 6
	7.	Основна література	–	1
	1.			6
	7.	Допоміжна література	–	1
	2.			8
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	2 0

Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	08	Право	за	денною
				формою		
				навчання		
2.	Код і назва спеціальності	–	081	Правознавство		
3.	Назва спеціалізації	–				
4.	Назва дисципліни	–		Правові пам'ятки Стародавнього		
				світу і Середньовіччя		
5.	Тип дисципліни	–		вибіркова		
6.	Код дисципліни	–	V.081.Б.1.5			

7.	Освітній рівень на якому вивчається дисципліна	—	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	—	бакалавр
9.	Курс/рік навчання	—	перший
10.	Семестр	—	перший
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг(кредитів ЄКТС/годин)	—	2/70
	2)денна форма навчання:		
	аудиторні заняття(годин)	—	36
	% від загального обсягу	—	52
	лекційні заняття(годин)	—	18
	% від обсягу аудиторних годин	—	26
	семінарські заняття(годин)	—	18
	% від обсягу аудиторних годин	—	26
	самостійна робота(годин)	—	34
	% від загального обсягу тижневих годин:	—	48
	аудиторних занять	—	4
	самостійної роботи	—	4
	3)заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття(годин)	—	16
	%від загального обсягу	—	17,8%
	лекційні заняття(годин)	—	10
	% від обсягу аудиторних годин	—	62,5%
	семінарські заняття(годин)	—	6
	% від обсягу аудиторних годин	—	37,5%
	самостійна робота(годин)	—	74
	% від загального обсягу тижневих годин:	—	82,2%
	аудиторних занять	—	
	самостійної роботи	—	
12.	Форма семестрового контролю	—	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1)попередні дисципліни	—	
	2)супутні дисципліни	—	ОП.081.Б.2Теорія держави і права;ОП.081.Б.3 Історія держави і права України

3) наступні дисципліни – ОП.081.Б.5 Римське право; ОП.081.Б.6 Міжнародне публічне право

14. Мова вивчення дисципліни – українська.

1. Заплановані результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК5	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
	ЗК6	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
	ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК9	Здатність працювати в команді.
	ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
	ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, територіальної громади; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
	ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК14	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
	ЗК15	Прагнення до збереження навколишнього середовища, утвердження захисту земель як національного багатства.

Спеціальні, фахові компетентності спеціальності (СК)	СК1	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
	СК2	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.
	СК3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
	СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
	СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
	СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
	СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
	СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

1.7. Програмні результати навчання

	РН1	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
	РН3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
	РН7	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
	РН10	Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
	РН11	Мати базові навички риторики.
	РН12	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
	РН14	Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.
	РН15	Вільно використовувати для правничої

		діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
	PH16	Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.
	PH17	Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.
	PH19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
	PH20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

<i>Післязавершеннявивченнядисципліни здобувачповинен продемонструватитакірезультативнавчання:</i>	
<i>1. Знання</i>	
1.	відтворюватипринципитаметодипізнанняісторико-правовихявищ; 1)
1.	називатизаконімірностієволюціїсуспільноголадунарізнихетапах 2) розвиткудержавності;
1.	повторюватиджерела,кодіфікації,єволюційнихперетвореньгалузей 3) правазарубіжнихкраїннавсіхетапахісторичногорозвитку
1.	відтворюватиметодинауковогопізнаннядержавно-правовихявищ 4)
1.	показуватизаконімірностііхарактерніособливості 5) історичногорозвиткусистеморганівдержавноївлади,місцевогоуправління,суду, правоохороннихорганівзарубіжнихкраїн
<i>2. Розуміння</i>	
2.	пояснюватизмістдефініційосновнихтермінів,щорозкриваютьсуть 1) державногоустроюіправазарубіжнихкраїн;
2.	класифікуватидокументи,щостосуютьсядержавногоустроюіправа 2) зарубіжнихкраїн,нагрупизасукупністюподібнихознак;
<i>3. Застосування знань</i>	
3.	знаходитивідмінностіміжджереламиправарізнихкраїн; 1)
3.	виявлятиздобуткитапрорахункиудержавотвореннікраїн,що 2) вивчаютьсяукурсі«Правовіпам'яткиСтародавнього Світу іСередньовіччя»;

3.	пропонувати найкращі здобутки зарубіжного державо-іправотворення
3)	для вітчизняного досвіду
4. Аналіз	
4.	порівнювати основні віхи державотворення в різних країнах однакового
1)	історичного виміру;
4.	виділяти характерні особливості розвитку держави і права у тій чи
2)	іншій країні певної історичної епохи;
4.	виділяти головні положення правових документів
3)	
5. Синтез	
5.	формувати загальні риси держави і права конкретної країни у вибрану
1)	історичну епоху;
5.	класифікувати основні джерела права та ієрархію іншої держави у тую чи
2)	іншу історичну епоху
6. Оцінювання	
6.	оцінювати юридичну повноцінність правових пам'яток;
1)	
6.	робити висновки щодо закономірностей і характерних особливостей
2)	історичного розвитку держави і права в Україні, Західній Європі, США і Азії;
6.	критикувати певних політичних лідерів за помилки у внутрішній і
3)	зовнішній діяльності;
6.	рекомендувати впровадити в вітчизняне правотворення досвід минулих
4)	епох
7. Створення (творчість)	
7.	розробляти проекти вдосконалення державного устрою, права і
1)	судочинства України із врахуванням досвіду зарубіжних країн;
7.	подавати пропозиції до державних органів по вдосконаленню їх роботи
2)	

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-Штисядохіття – VIст.дон.е.)

Поняття «Схід» в історичній науці. Принципові розходження східного і західного цивілізаційних шляхів розвитку. Найбільші країни Стародавнього Сходу: Єгипет, держави Месопотамії, Індія, Китай.

Загальні риси держав Стародавнього Сходу. Азіатський спосіб виробництва. Соціальна структура суспільств Стародавнього Сходу. Державний лад країн Стародавнього Сходу. Особливості в розвитку держав Стародавнього Сходу.

Право Стародавнього Єгипту. Спроби кодифікації права. Республіки (міста-держави) Фінікії, Месопотамії, Вавилон. Статус царя Вавилону (обмежена деспотія). Закони Хаммурапі – царя Вавилону (XVIII ст. до н.е.) – найдавніша кодифікація Сходу.

Стародавня Індія. Імперія Маур'їв (IV-III ст. до н.е.). Стародавній Китай. Загальні риси права суспільств стародавнього Сходу.

Тема 2. Стародавня Греція: держава та право (VIII-III ст. до н.е.)

Особливості процесу становлення державності в античному світі. Афіни.

Виникнення держави. Реформи Тесея. Реформи Солон і Клісфена.

Спарта. Значення зовнішнього фактора в становленні держави. Організація життя спартіатів. Організація влади. Право Спарти.

Тема 3. Стародавній Рим: республіка та імперія (VI ст. до н.е. – 476 р. н.е.)

Заснування Риму (753 р. до н.е.). Реформи Сервія Тулія (VI ст. до н.е.).

Римська республіка (VI-III ст. до н.е.).

Римська імперія – найбільша держава стародавності. Принципат (I ст. до н.е. - III ст. н.е.). Домінат (III-IV ст. н.е.). Поступове перетворення Риму в монархічну державу з абсолютною владою імператора. Знищення старих республіканських установ, виборності посадових осіб. Державна Рада (консисторіум). Міністри. Різд державного бюрократичного апарату. Реформа армії. Її варваризація. Поява християнської релігії. Боротьба з християнською ідеологією. Прийняття християнської релігії як офіційної релігії Римської імперії (387 р.). Криза рабовласницької системи господарювання. Пекулій. Колонат.

Розподіл Римської імперії на Західну (Рим) і Східну (Константинополь) (395 р.). Наступ варварів на Західну Римську імперію. Падіння Риму (476 р.).

Тема 4. Державоутворення феодальної Франції (X – XVIII ст. н.е.)

Утворення держави Франків. Суспільний і державний лад франків. Джерела права у Франків. “Салічна правда” (виникнення, структура,

загальною характеристикою). Характерні риси цивільного, сімейного і спадкового права. Кримінальне право за "Салічною правдою". Пережитки первіснообщинного ладу у "Салічній правді". Суді процесу державі Франків. Виникнення феодальної держави, її розвиток в IX-XII ст. Реформи Людовика IX. Станово-представницька монархія у Франції. Зміни в суспільному ладі. Державний устрій. Генеральні штати та Паризький парламент. Становлення абсолютизму. Реформи кардинала Ришельє та Людовика XIV. Державний устрій Франції в добу абсолютизму. Джерелата характерні риси правасередньовічної Франції

Теми 5. Державата право феодальної Англії (V–XVI ст.ст.)

Англо-саксонські держави на території Британії. Нормандське завоювання Британії (XI ст.) та його вплив на суспільно-політичний устрій країни. Реформи короля Генріха II у XII ст. Велика Хартія Вольностей 1215 р., її зміст та оцінка. Станово-представницька монархія у Англії. Огороджування селянських та общинних земель. "Криваве законодавство". Виникнення, структура, компетенція парламенту. Встановлення та особливості англійського абсолютизму. Державний устрій Англії в період абсолютизму. Роль парламенту. Судова система Англії. Інститут присяжних. Джерелата характеристика основних галузей права феодальної Англії.

Теми 6. Державата право феодальної Німеччини (X–XVIII ст.ст.)

Утворення і розвиток феодальної держави. Особливості цього процесу. Правове становище окремих груп населення. Станово-представницька монархія, її державний устрій. Імперський Сейм, камеральний суд. Встановлення князівського абсолютизму: його причини та наслідки. Характеристика основних джерел та інститутів права:

Саксонське та Швабське зеркала, Золота булла 1356 р., магдебурзьке право, Кароліна 1532 р.

Тема 7. Феодальні держави Сходу (V – XIX ст.ст.)

Особливості розвитку різних феодальних держав Сходу. Візантійська імперія: симфонія світської і духовної влад. Арабський Халіфат. Перетворення Арабського Халіфату в централізовану теократичну монархію. Основні риси держави і права Османської імперії.

Тема 8. Державата право феодальної Польщі (XI – XVIII ст.ст.).

Виникнення Польської держави. Її суспільний та державний устрій у Х-ХІІІ ст. Станово-представницька монархія у Польщі (ХІV-ХV ст. ст.). Кревська унія 1385 р., Городельська унія 1413 р., Люблінська унія 1596 р. Утворення Речі Посполитої. Центральні і місцеві органи влади. Сейм. Суд. Збройні сили. Зміни у суспільному і державному устрої в ХVІ-ХVІІ ст. ст. Джерелата основні риси права. Падіння Речі Посполитої, її розподіл.

Тема 9. Держава і право феодальної Росії (ХІV – ХХ ст. ст.)

Виникнення Московського князівства. Кодифікація російського права, складання Судебників 1497 та 1550 рр. Політика Івана ІV з зміцнення держави: опричнина, введення приказної системи та реформ місцевих органів влади. Зародження станово-представницької монархії в Росії. Встановлення династії Романових у 1613 р. Кодифікація права у ХVІІ ст.: Соборне Уложення 1649 р. Остаточне закріпачення селян. Реформи Петра І щодо державного устрою Росії. “Золота доба” дворянства за правління Катерини ІІ. Кодифікація російського законодавства на початку ХІХ ст. Реформи Олександра І. Ліквідація кріпосного права. Перша буржуазно-демократична революція 1905-1907 рр. в Росії. Царський маніфест 17 жовтня 1905 р. Спроби перетворення Росії у конституційну монархію. Ліквідація монархії. Лютневая революція 1917 р.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання					Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі					СРС
Лекції	Сем. (прак)		Ін. зав.	СРС	Лекції	Сем. (прак)		Ін. зав.	СРС				
1	2	3	4	5		7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Тема 1. Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-III тисячоліття – VI ст. до н.е.)	8	2	2		-	4	12	2	-	-	-	10
2.	Тема 2. Стародавня Греція: держава та право (VIII-III ст. до н.е.)	8	2	2		-	4	9	1	-	-	-	8
3.	Тема 3. Стародавній Рим: республіка та імперія (VI ст. до н.е. – 476 р. н.е.)	8	2	2		-	4	9	1	2	-	-	6
4.	Тема 4. Державне право феодальної Франції (X – XVIII ст. ст.)	8	2	2		-	4	9,6	0,6	-	-	-	9
5.	Тема 5. Державне право феодальної Англії (V – XVI ст. ст.)	8	2	2		-	4	9,6	0,6	2	-	-	7
6.	Тема 6. Державне право феодальної Німеччини (X – XVIII ст. ст.)	8	2	2		-	4	9,6	0,6	-	-	-	9
7.	Тема 7. Феодальні держави Сходу (VII – XVII ст. ст.)	8	2	2		-	4	9	-	-	-	-	9

8.	Тема8.ДержаваіправофеодалноїПольщі.(IX–XVIIIст.ст.)	8	2	2			4	11	1	2	-	-	8
9.	Тема9.Державаіправофеодалної Росії (XIV – поч.XXст.ст.)	6	2	2		-	2	9	1	-	-	-	8
	Всьогогодин	70	18	18		-	34	90	10	6	-	-	74

4.2. Темисемінарських(практичних,лабораторних)занять

№з/п	Назвіть М	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема1. ДержавнийладкраїнСтародавньогоСходу(IV-IIIстисячоліття–VIст.до н.е.)	2	
2	Тема2. СтародавняГреція:державатаправо (VIII-IIIст.ст.до.н.е.)	2	
3	Тема3. СтародавнійРим:республікатаімперія (VIст.до н.е.–476р.н.е.)	2	
4	Тема4. ДержаватаправофеодалноїФранції(X–XVIIIст.ст.)	2	
5	Тема 5. Держава та право феодальної Англії (V – XVIст.ст.)	2	
6	Тема 6. Держава та право феодальної Німеччини (X–XVIIIст.ст.)	2	
7	Тема7. ФеодалнідержавиСходу(VII– XVIIст.ст.)	2	

8	Тема8. Держава та право феодальної Польщі (IX –XVIIIст.ст.)	2	2
9	Тема9. Держава і право феодальної Росії (XIV – XXст.ст.)	2	
10			
	Всьогогодин:	18	

4.4..Завданнядлясамостійноїроботистудентів

№ з/п	Назвitemтазмістзавдань		Кількість годин
			Денна форма
1.	Тема1. Державний лад країн Стародавнього Сходу (IV-IIIтисячоліття– VIст.дон.е.)сферидокументуваннятаорганізацііроботиздокументами		4
	<i>Завдання:</i>	1.Скластисхему структурицентральноїмісцевої органів державної влади і управлінняВавилону.	
2.	Тема2. СтародавняГреція:державатаправо(VIII-IIIст.ст.до .н.е.)		4
	<i>Завдання:</i>	1. Скласти схему державного апарату Афіньськоїреспубліки.	
3.	Тема3. Стародавній Рим: республіка та імперія (VI ст. до н.е. –476 р.н.е.)		4
	<i>Завдання:</i>	1.СкластисхемудержавногоустроюРиму вперіодреспубліки.	
4.	Тема4.ДержаватаправофеодальноїФранції(X –		

	XVIIIст.ст.)		4
	Завдання	1. Визначити класифікацію правових	
	Завдання	1. Визначити класифікацію правових	
9.	Тема 9.	правди».	
5.	Державне і право феодальної Росії (XIV–XXст.ст.)		2
	Державне і право феодальної Англії (V–XVIст.ст.)		4
	Завдання	1. Порівняти державний устрій Франції	
	Завдання	1. Порівняти державний устрій Франції	
	Завдання	1. Порівняти державний устрій Франції	
	Завдання	1. Порівняти державний устрій Франції	
6.	Всього годин:	д	34
	Тема 6.		
	Державне і право феодальної Німеччини (X–XVIIIст.ст.)		4
	Завдання	1. Визначити особливості права феодальної	
	Завдання	1. Визначити особливості права феодальної	
7.	Тема 7.		
	Феодальні держави Сходу (VII – XVIIст.ст.)		4
	Завдання	1. Скласти схему державного устрою Візантійської держави, Арабського халіфату та Османської імперії.	
8.	Тема 8.		
	Державне і право феодальної Польщі (IX – XVIIст.ст.)		2
	Феодальні держави Сходу (VII–XVIIст.ст.)		

авдання

У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді науково-дослідних робіт та рефератів. Темна науково-дослідних робіт та рефератів, а також методичні рекомендації щодо їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад з міст теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

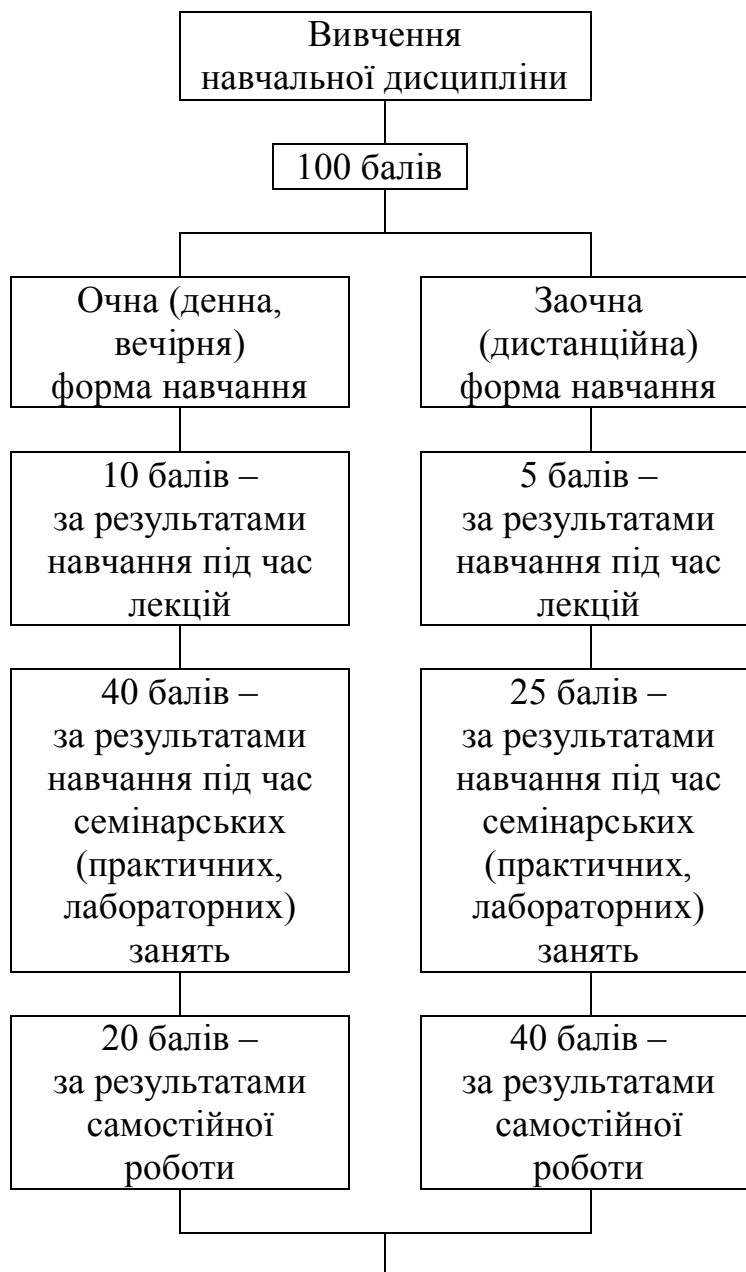

- 1) усне або письмове (у усному чи слістестовому) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у усному чи слістестовому) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;
- 6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного іспиту. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питань.

6. Схеми нарахування балів

6.1. Нархування балів студентам за навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

30 балів –
за результатами
складання
семестрового контролю

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно додатка ми 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Таблиця 1

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Денна семестр	9	1	2	3	4	5	6	7	8	9
			,	,	,	,	,	,	,	,	0
			1	2	3	4	5	6	7	8	

6.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 семінарських занять за денною формою у першому семестрі.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

6.4. Обсяг балів, передбачений для нарахування за самостійну роботу студентів, розподіляється так:

- 12 балів – за виконання завдань для самостійної роботи до кожної теми;
- 8 балів – за виконання індивідуальних завдань.

Розподіл балів здійснюється залежно від обсягу та складності завдань згідно з пунктом 4.3.17 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

№ з / п	І семес тр те м	Номерте и									Усь огоб алів
		1 .	2 .	3 .	4 .	5 .	6 .	7 .	8 .	9.	
1 .	Максималь накількість балів за самостійну роботу	1 , 3	1 , 4	1 , 4	1 , 4	1 , 3	1 , 3	1 , 3	1 , 3	1, 3	1 2
2 .	Максималь накількість балів за індивіду альне завдання	8									8
	Усього балів										2 0

7. Рекомендовані джерела:

7.1 Основна література

7.2. Допоміжні джерела

1

2

3

4

5

- Кольбенко А. В. та ін.]; За ред. Б. Й. Тищика. Львів: Світ, 2006. 695 с. Режим доступу: <https://opac.lviv.ua/bib/197330>
6. Історія держави та права : навч. посібн. / Д.Є. Забзалюк, В.С. Макарчук, В.Я. Марковський, В.Д. Яремчук, Н.Я. Рудий (Заг. ред. Д.Є.Забазалюка та В.Я. Марковського) ; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с. Режим доступу:https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/POSIBNYK-ISTORIYA-derzhavy-i-prava-2021.pdf
  7. Ластовський В.В. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник / Валерій Ластовський. Київ: Видав. центр КНУКіМ, 2017. 195 с. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Lastovskyi_Valerii/Istoriia_derzhavy_i_prava_zarubizhnykh_krain.pdf
  8. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: [навчальний посібник] / В. С. Макарчук. Вид. 6-те, доп. К.: Атіка, 2007. 624 с. Режим доступу: <https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/11/makarchuk.pdf>
  9. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Г. І. Трофанчук. К.: Юрінком Інтер, 2006. 397 с. Режим доступу: <https://kpdi.edu.ua/biblioteka/%D0%86/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%20%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%20%D0%A2%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%93.%D0%86..pdf>
  10. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник / О. О. Шевченко; МОН України. К.: Олан, 2008. 351с. Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/508058261/%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%9E-%D0%9E-%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D1%96-%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%97%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD>

1. Ададуrow В. Історія Франції. Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Серія “Історія країн

- світу”. Львів: вид-во УКУ, 2002. 412 с. Режим доступу:
https://chtyvo.org.ua/authors/Adadurov_Vadym/Istoriia_Frantsii_Korolivska_derzhava_ta_stvorennia_natsii_vid_pochatkiv_do_kintsia_XVIII_s_tolittia/
2. Арістотель. Нікомахова етика. К. :Основи, 2002. 96 с. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Nikomakhova_etyka/
  3. Арістотель. Політика. К. :Основи, 2000. 145 с. Режим доступу: <https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Polityka/>
  4. Балух В.О., Возний І.П., Коцур В.П. Історичні портрети античності та середньовіччя. Чернівці: Книги – XXI, 2007. 500 с. Режим доступу:
<http://catalog.puet.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:186765/Source:default>
  5. Білінський В. Країна Моксель або Московія. Книга друга. Київ: Видавництво імені Олени Теліги. 2009. 193 с. Режим доступу:
http://history.org.ua/LiberUA/KrMokMosk2_2009/KrMokMosk2_2009.pdf
  6. Бедрій М. М. Французьке звичаєве право: деякі історико-правові аспекти. / Актуальні проблеми держави і права. Режим доступу:
<http://www.apdp.in.ua/v72/15.pdf>
  7. Бехруз Х. Розвиток ісламського права в епоху Османської імперії / Актуальні проблеми держави і права. 2007. С.91-96. Режим доступу:
<http://www.apdp.in.ua/v34/19.pdf>
  8. Боднар Н. Становлення сучасної національної правової системи Польщі: історико-правові аспекти. Режим доступу:
<http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2014/6/3.pdf>
  9. Боднаров О.Г. Політична та правова думка Арабського Сходу : проблеми держави та політики. Наукові записки, вип.13, 2013. С.117-123. Режим доступу:
<https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/c1555b23-054d-487d-bbef-ac5c0fc77f46/content>
  10. Вейн П. Чи вірили греки у свої міфи? Львів: Каменяр, 2003. 170 с. .
Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Paul-Marie_Veyne/Chy_viryly_hreky_u_svoi_mify7/
  11. Вітенко М. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – ІваноФранківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с. Режим доступу:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Vitenko_Mykola/Istoriia_Rosii.pdf
  12. Дячук Л. Поняття шлюбу у візантійській правовій культурі / Етнічна історія народів Європи. Вип. 29. Режим доступу:
<http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2009/29/articles/15.pdf>
  13. Іванов О. Ю. Польська державність Х-ХVIII ст. як об’єкт московської експансії: історико-правовий вимір / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2021 № 51. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.51.2>

14. Кириченко В. Є. Ідеї, що правлять світом — Велика хартія вольностей // Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2020. № 3. С. 5–12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/brau_2020_3_3
15. Колесник К. Е., Сніжко І. А. Нормандське завоювання Англії і його вплив на історію і культуру Англії. Історія і культура Англії в XII – XV ст.: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 90 с. <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/10498/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>
16. Колісніченко А.І. Історія держави і політико-правових вчень Стародавньої Греції та Риму: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2002. 274 с. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Kolisnychenko_Anatolii/Istoriia_derzhavy_i_polityko-pravovykh_vchen__Starodavnoi_Hretsii_ta_Rymu/
17. Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. Із скарбниці античної мудрості. К.: Вицашкола, 1994. 351 с. Режим доступу: catalog.name/x/x/x?LNG=&Z21ID=&I21DBN=VNMU_PRINT&P21DBN=VNMU&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullw_print&C21COM=S&S21CNR=&S21P01=0&S21P02=1&S21P03=A=&S21STR=Корж,%20Н.%20Г.#
18. Липитчук О. До питання про джерела права середньовічної Німеччини / Грааль науки, (24), 151–158. Режим доступу: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.024>
19. Логвиненко Є. С. Розуміння покарання у правовій думці Античної Греції. Jurnaluljuridicnațional: teorieșipractică. NationalLawJournal: TheoryandPractice. 2018. № 3-2 (31). С. 17-20. URL: <http://univd.edu.ua/science-issue/issue/3014>.
20. Міркевич Я.В. Відповідальність за злочини проти жінок за Салічною Правдою / Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності. Харків, 2018. Режим доступу: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2018/pdf/52.pdf
21. Савайда О.І., Мельник Н.В., Здреник І.В. Вплив візантійського права на формування та розвиток держави і права України-Руси / Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №3. С.48-50 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/8>
22. Ситайло Ю. Принципи символічної влади і соборності в ідеології візантизму / Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2023. Випуск 49. С.129-136 DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.49.16>
23. Слинько Д.В. Процесуалізація права у Франції і Німеччині в епоху Середньовіччя. / Юридичний електронний журнал. 2018. №2. С.28-31. Режим доступу: http://lsej.org.ua/2_2018/7.pdf
24. Ставнюк В. В. Становлення афінського поліса. Київ: Аквілон-Плюс, 2005. 217 с. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Stavniuk_Viktor/Stanovlennia_afinskoho_polisa/

25. Старченко Н. Звідки походить прагнення українців до свободи.
Режим доступу: <https://localhistory.org.ua/texts/kolonki/zvidki-rokhodit-pragnennia-ukrayintsiv-do-svobodi-nataliia-starchenko/>
26. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Київ: Laurus. 2021. 616 с. Режим доступу:
https://issuu.com/laurus_press/docs/ukr_svity_promo1
27. Старченко Н. Як судилися шляхтичі і що входило до їхнього кодексу честі. Режим доступу: <https://old.nmiu.org/bloh/item/11-yak-sudylysia-shliakhtychi-i-shcho-vkhodylo-do-ikhnoho-kodeksu-chesti-roiasniuie-istoryk-nataliia-starchenko>
28. Стеценко Н. С. Розвиток земельного законодавства країн Західної Європи періоду Середньовіччя [Електронний ресурс] / Н. С. Стеценко // Порівняльно-аналітичне право : електрон. наук. фах. вид. 2017. № 4. С. 34–39. Режим доступу:
http://www.pap.in.ua/4_2017/9.pdf (дата звернення: 28.05.2019).
29. Фаст О. О. Розвиток уявлень про межі державної влади в середньовічній Європі. / Правова позиція, № 2 (27), 2020 DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2020-2.2>
30. Фаст О. О. Роль середньовічної правової доктрини у формуванні уявлень про честь та гідність як правового інституту. / Теорія держави і права. 2020. №5. С.208-212. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.37>

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://law.uqlc.ru/>
2. <http://textbooks.net.ua/content/view/4301/35/>
3. <http://www.zakroma.narod.ru/>
4. <http://ukTextpQrt.gov.ua/ukr/zinfo/ger/1128.html>
5. <http://textbooks.net.ua/content/view/3363/2Q/>
6. <http://www.wikipedia.org/>
7. <http://imperiya.net/england.htm/>
8. <http://ua-referat.com/КонституціяФРН1994р>
9. <http://zen.in.ua> 10. <http://pidruchniki.ws/18570314/tiirism/nimechchina11> 11. <http://ukrkni>
ga.org.ua 12. <http://pravnyk.info/idpzk21.html> 13. <http://textbooks.net.ua> 14. <http://ukrexp>
ort.gov.ua/ukr/zinfo/ger/1128.html